

MENŲ MOKYKLINIO BRANDOS EGZAMINO MUZIKOS KRYPTIES REKOMENDACIJOS

Parengė Žydrė Jautakytė

Repertuaro pasirinkimas

- Prieš pasirenkant muzikos kūrinius atlikimui reikia su mokiniu aptarti jo dainavimo ar grojimo gebėjimus, įgūdžius ir atrasti tinkamiausią jam sritį, žanrą, stilių;
- Jei mokinio intonavimo gebėjimai pakankamai neišugdyti, tokiam mokiniui geriau pasirinkti atlikti instrumentinius kūrinius arba repo kūrinius arba rinktis egzamino muzikos kūrybos kryptį.
- Pasirenkant kūrinius atlikimui svarbu atkreipti dėmesį, kaip dera mokinio amžiau tarpsnio ypatumai ir kūrinio turinys, pavyzdžiui, nederėtų 19 metų jaunuoliams egzamine dainuoti lietuvių liaudies dainą „Du gaideliai“, kuri priskiriama vaikų dainoms ar užstalės, pramoginių dainų.
- Labai svarbu atkreipti dėmesį į mokinių pasirinktų kūrinių meniškumą – muzikos mokytojas, egzamino vadovas neturėtų nuolaidžiauti mokinių įgeidžiams dainuoti menkos meninės vertės dainas. Vadovas savo patirtimi ir autoritetu, diskutuodamas su mokiniu ir pateikdamas įrodymų (nurodytų egzamino reikalavimuose), turėtų įrodyti mokiniui, kad egzaminui dera pasirinkti kūrinius, su kuriais reikia padirbėti, kurie keltų iššūkį ir žadintų **menines emocijas**. Nes juk muzika žmogaus gyvenime atlieka ne tik hedonistinę, bet ir ugdomąją funkciją.
- Pagal egzamino programos reikalavimus atlikimo programos kūriniai turi būti skirtingo charakterio, stiliaus ar žanro.
- Vienas programos kūrinys turėtų būti lyrinio, kitas – humoristinio ar dramatinio pobūdžio. Jei vienas programos kūrinys lėtas, tai kitas turėtų būti greitas, dinamiškas. Jei pasirenkama lyriška liaudies daina, tai kita daina turėtų būti platesnio diapazono, greito tempo, įvairios dinamikos ir pan.

Repeticijos

- Svarbu mokinius skatinti analizuoti pasirinktų atlikti kūrinių formą, dramaturgiją, muzikos kalbos ir išraiškos priemones. Ši analizė turi atsispindėti apraše.
- Mokinys turi klausyti skirtingų pasirinktų kūrinių interpretacijų ir suprasti, kaip jis pats atliks konkretų kūrinį – pradedamas kurti interpretacinis sumanymas, kuris taip pat aprašomas apraše.
- Kūrinio interpretacija – tai tempo, dinamikos ir štrichų prasmingas vartojimas.
- Mokinys turi numatyti didžiąją kūrinio kulminaciją, mažąsias kulminacijas, tempo pokyčius, artikuliacijos priemones.
- Vokalinio kūrinio interpretacinis sumanymas grindžiamas literatūrinio teksto prasmine analize ir muzikinio teksto analize.

- Instrumentinio kūrinio interpretacinis sumanymas grindžiamas muzikos teksto ir stiliaus ypatumais.
- Mokinys kūrinį turi atlikti tiksliai, organiškai, įtaigiai ir išraiškingai – tai jis gali padaryti tik tuomet, kai kūriniai atitinka jo galimybes, yra gerai išmokti, kai išbandyti įvairūs interpretaciniai sumanymai, kurie yra jo paties apmąstyti, kai kūriniai yra tapę mokinio savastimi.

Pristatymas

- Mokinys prisistato, pristato programą (atliekamo kūrinio kompozitorius, teksto autorius (jei yra), kūrinio pavadinimas) ir pristato padedančius atlikėjus.
- Prisistatant ir pristatant padedančius atlikėjus bei programą mokinys turi kalbėti aiškiai, žvelgti į vertinimo komisijos narius, nesiblaškyti.
- Mokinys trumpai komentuoja, kodėl pasirinkto tokią programą (gebėjimų ir galimybių, interesų ir patirties argumentai), komentuoja bendrais bruožais interpretacinį sumanymą.
- Atliekami abu programos kūriniai.
- Atliekant kūrinį mokinys turi laikytis scenos elgesio normų.
- Rekomenduojama apsirengti uniforma arba dalykinio stiliaus rūbais.
- Atlikus programos kūrinį mokinys atsako į vertinimo komisijos klausimus.
- Atsakydamas į klausimus mokinys turi kalbėti aiškiai, konkrečiai, žvelgti į komisijos narius.
- Pristatymas turi būti surepetuotas, gali būti parengto 4–5 skaidrės, kurios padėtų mokiniui neužmiršti svarbiausių dalykų.

MUZIKOS KŪRYBOS UŽDUOTIS

Kūrybinis darbas

- Pradėdamas kurti mokinys turi išsiaiškinti savo patirtį – kiek giliai jis išmano kompozicijos procesus, kiek turi patirties, kokias kompiuterines programas yra įvaldęs, ar pažįsta natų raštą, ar groja koku instrumentu ir pan.
- Mokinys turi pasirinkti, kokios rūšies kompoziciją kurs – akustinę ar kompiuterinę, vokalinę ar instrumentinę.
- Svarbu žinoti ir suprasti, kokia yra kūrinio idėja, ką norima kūriniumi pasakyti, perteikti.
- Kūrinio idėjiniu pagrindu galėtų būti socialiniai, istoriniai, kultūriniai įvykiai ar paties mokinio asmeniniai ar artimiausios aplinkos įvykiai, išgyvenimai.
- Kuriant dainas vertėtų vengti banalių, buitinių tekstų – verčiau pasirinkti poeto sukurtą eilėraštį, arba sukurti tokį tekstą, kur išgyvenimai ir emocijos perteikiamos metaforų, palyginimų kalba.
- Turint idėja reikia numatyti kūrinio planą (formą), dramaturgiją.
- Kūriniai, kurių idėja prasminga, lengviau struktūruojasi, paprasčiau sukurti jo dramaturginį planą.

- Būtų puiku, jog mokiniai atsartų ir šiuolaikines komponavimo technikas, naujas priemones, įkvėpimo pasisemtų iš šiuolaikinių Lietuvos ir pasaulio kompozitorių.

Procesas

- Labai svarbu prieš pradėdant kurti apsvarstyti kūrybines idėjas, išanalizuoti jų pagrįstumą ir įgyvendinimo galimybes. Kūrybos idėja turi būti ne tik asmeniškai, bet ir kitiems žmonėms prasminga, skatinanti mąstyti.
- Nemažiau svarbu muzikos kūrybos procesą tinkamai suplanuoti ir iš anksto numatyti galimus nesklandumus (pvz., natų užrašymas, kūrinio atlikimas, kūrinio atlikėjų sudėtis, padedantys muzikantai ir pan.).
- Labai svarbu, kad mokiniai žinotų ir gerai suprastų egzamino reikalavimus – tą turi kontroliuoti ir užtikrinti darbo vadovas.
- Vadovas mokinį konsultuoja muzikos formos ir kalbos, sąvokų, kūrinio analizės klausimais, gali padėti užrašyti kūrinius natomis.
- Reikia atkreipti dėmesį, kad kūrinio atlikimas ir partitūra atitiktų vienas kitą – t. y., kad visos atliekamos natos būtų užrašyto natose. Tai negalioja improvizacinėms kompozicijoms (roko, džiaz, dainuojamosios poezijos stiliuose).

Pristatymas

- Mokinys su vadovu iš anksto turi užsitikrinti, kad pristatymo patalpa yra tinkama sukurtiems kūriniams atlikti (pvz., roko grupė neturėtų groti klasėje).
- Mokinys iš anksto turi pasitikrinti, ar pristatymo patalpoje esanti aparatūra atkuria kūrinių įrašų formatus.
- Mokinys prisistato pirmąjį kūrinį, komentuoja jo sukūrimo istoriją.
- Pristatomi padedantys atlikėjai, jei tokių yra.
- Kūrinys išklausomas.
- Pristatomas antrasis kūrinys ir jo sukūrimo istorija.
- Kūrinys išklausomas.
- Išklausius abu kūrinius mokinys atsako į vertinimo komisijos klausimus.
- Prisistatymo ir atsakymo į klausimus metu mokinys turi kalbėti aiškiai, žvelgti į komisijos narius, nesiblaškyti.
- Kūrybinio darbo pristatymo metu rekomenduojama apsirengti uniforma arba dalykinio stiliaus rūbais.
- Pristatymas turi būti surepetuotas, gali būti parengtos 4–5 skaidrės, kurios padėtų mokiniui neužmiršti svarbiausių dalykų.